

Beleidsplan burgerschapsvorming

Schooljaar 2024/2025

Inhoud

Inleiding.....	3
Hoofdstuk 1 - Visie.....	4
Vreedzame school.....	5
Blink.....	5
Hoofdstuk 2 - Leerdoelen	7
Vreedzame school.....	7
Blink.....	10
Hoofdstuk 3 - Onderwijsinhoud	20
Vreedzame school.....	20
Blink.....	22
Hoofdstuk 4 – Aanpak	23
Leerlingenraad	23
Betrekken ouders	23
Vieringen	24
Buitenschoolse activiteiten.....	24
Sociale veiligheid	24
Hoofdstuk 5 – Schoolklimaat	26
Hoofdstuk 6 – Resultaten	27
Hoofdstuk 7 – Professionalisering	28
Inventarisatie team.....	28
Hoofdstuk 8 – Kwaliteitszorg.....	33
Hoofdstuk 9 – Verbinding.....	34

Inleiding

Voor u ligt het burgerschapsplan van Obs de Sterrensteen. In dit document geven we weer hoe we werken aan ons burgerschapsonderwijs. In dit plan kunt vinden hoe tegen burgerschapsonderwijs aankijken en op welke manier we dit vormgeven.

We hopen dat dit plan houvast biedt voor degelijk burgerschapsonderwijs voor onze leerlingen.

Hoofdstuk 1 - Visie

Op Obs de Sterrensteen wordt gewerkt vanuit de principes van de Nederlandse democratische rechtstaat. Wij discrimineren niet op basis van ras, geloof, achtergrond of seksuele voorkeur. Deze waarden worden voorgeleefd door iedereen op onze school.

De missie van Obs de Sterrensteen is: 'Goed onderwijs en gelijke kansen in een veilige omgeving voor ieder kind'.

Ons motto is: "Haal het beste uit jezelf!"

- De school is een veilige plaats, waarin iedereen mag zijn zoals hij/zij is.
- Hoge kwaliteit van onderwijs staat voorop.
- Veel aandacht voor de basisvaardigheden, zoals rekenen en taal.
- We zoeken de samenwerking met de omgeving.

Vertaald naar burgerschapsvorming houdt het in dat we de volgende doelen nastreven:

- Onze leerlingen nemen kennis van de waarden van de Nederlandse democratische rechtstaat.
- Onze leerlingen gebruiken die kennis om op een veilige manier met elkaar om te gaan, te overleggen, afspraken te maken en deze te handhaven.
- De school is een veilige sociale omgeving.
- Ouders raken/zijn betrokken bij de school en hierdoor ook bij de Nederlandse samenleving.

Wij werken als school aan een klimaat waarin we streven naar:

- Leerlingparticipatie (een stem geven, democratie) en de school als oefenplaats
- Een positief sociaal en moreel klimaat in klas en school
- Sociale verbondenheid en de klas en school als een gemeenschap (relatie, contact!)
- Positieve invloed van leeftijdgenoten
- Positieve conflictoplossing en mediatie als centraal thema
- Het vastleggen van waarden en normen en deze zeer consequent invoeren, onderhouden en naleven

Burgerschap

Hoofddoelen van het onderwijs zijn kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming (Biesta, 2016). Burgerschapsonderwijs draagt bij aan al deze hoofddoelen en is verweven in ons dagelijkse onderwijspraktijk.

Sociale en maatschappelijke competenties

Onze school besteedt structureel en systematisch aandacht aan de sociale en maatschappelijke competenties in kennis, houding en vaardigheden van de leerlingen.

Vreedzame school

Een basisvoorwaarde voor leren is veiligheid. Op onze school wordt gewerkt vanuit de principes van de Vreedzame school. De Vreedzame School is een compleet programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap voor het (speciaal) basisonderwijs. Doordat in iedere klas de uitgangspunten van de Vreedzame School middels lessen duidelijk behandeld worden is dit programma verankerd in het onderwijs van Obs de Sterrensteen.

We gebruiken het stappenplan 'ik kan het altijd goed doen'. Dit stappenplan beschrijft op welke wijze kinderen hun gedrag kunnen bijsturen op momenten dat het moeilijk wordt. Dit stappenplan gaat in op de eigen verantwoordelijkheid van kinderen en geeft hen altijd de kans om het opnieuw goed te doen.

Blink

Ook gebruiken we de methode Blink Wereld om burgerschapsvorming te stimuleren.

Met behulp van de rijke thema's van Blink Wereld worden kinderen uitgedaagd om verbanden te leggen tussen hun eigen leefwereld en grotere maatschappelijke vraagstukken, zoals duurzaamheid, globalisering of technologische ontwikkelingen. Zo doen ze kennis en vaardigheden op én worden ze gestimuleerd om eigen opvattingen te ontwikkelen met een nieuwsgierige en open houding.

Bijvoorbeeld:

Groep 1-2: in het thema Onze buurt kruipen kleuters in de rol van buurtspeurder en gaan ze op ontdekkingstocht in de buurt. Ze leren over de bijzondere dingen die ze tegenkomen in de natuur. Ze denken na over wat ze belangrijk vinden aan hun eigen leefomgeving en leren hierbij rekening te houden met anderen.

Groep 3-4: in het thema Hallo wereld leren de kinderen over verschillende culturen, tradities en gewoontes aan de hand van verjaardagsvieringen, eetgewoontes,

begroetingen en spelletjes uit verschillende werelddelen. Ze vergelijken hun eigen thuiscultuur, gewoontes en rituelen met die van een ander.

Groep 5-6: in het thema Klimaatkenners leren kinderen over het weer en het klimaat. Ze leren over verschillende klimaten en welke invloed het Nederlandse klimaat heeft op hun dagelijks leven. Ze leren over klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor mens, dier en natuur. En ze onderzoeken en bedenken zelf oplossingen voor een klimaatprobleem en presenteren deze aan anderen.

Groep 7-8: In het thema Oorlog en vrede onderzoeken de kinderen conflicten van vroeger en nu. Ze leren over de basiswaarden van vrijheid, gelijkheid en solidariteit van de democratische rechtstaat en de totstandkoming en handhaving van regels in Nederland en Europa. Vervolgens gaan ze in de Kindervredesraad zelf aan de slag met een maatschappelijk conflict: ze denken na over een oplossing voor het conflict, denken na over betrokken partijen en standpunten en kiezen gezamenlijk voor de beste oplossing.

Hoofdstuk 2 - Leerdoelen

Hieronder beschrijven we per methode welke leerdoelen we nastreven op het gebied van burgerschapsvorming.

Vreedzame school

Het kerndoel van het programma de Vreedzame School is dat we kinderen een stem willen geven, en hen actief aan willen spreken op hun verantwoordelijkheid voor hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Op het niveau van de *leerlingen* streeft het programma ernaar om kinderen te leren:

- 1) op een democratische manier met elkaar beslissingen te nemen
- 2) constructief conflicten op te lossen
- 3) verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar en voor de gemeenschap
- 4) een open houding aan te nemen tegenover verschillen tussen mensen
- 5) volgens welke principes onze democratische samenleving is ingericht
- 6) een kritische houding te ontwikkelen

In het onderstaande schema zijn de doelen nader uitgewerkt in competenties:

Overleg, menings- en besluitvorming	Omgaan met conflicten	Verantwoordelijkheid voor gemeenschap	Open staan voor verschillen	Democratische geletterdheid
<ul style="list-style-type: none"> - een standpunt hebben - opkomen voor eigen standpunt - luisteren naar anderen - verplaatsen in standpunt anderen - debatteren - argumenteren - bereidheid van standpunt te veranderen - compromissen sluiten - loyaal aan genomen besluit zijn - rekening houden met minderheidsstandpunt - kritisch denken - informatie inwinnen en kritisch analyseren 	<ul style="list-style-type: none"> - inzicht in en kennis van conflictoplossing - inzicht in eigen stijl van conflictoplossing - verplaatsen in positie van ander - onderhandelen - win-winoplossing nastreven - afzien van fysiek of mentaal geweld - kennis van mediatie - mediatievaardigheden - omgaan met boosheid in een conflict 	<ul style="list-style-type: none"> - verantwoordelijkheid voor elkaar - verantwoordelijkheid voor klas, school en buurt - zorgzaamheid - rechtvaardigheidsgevoel - participatie - initiatieven nemen - meepraten en meedenken - aan regels houden - samenwerken - behulpzaamheid 	<ul style="list-style-type: none"> - tolerantie - aanpassen aan andermans regels en gewoonten - respect voor andere levensopvattingen en -stijlen - inleven in de ander, in andere culturen, in andere levensomstandigheden - constructief omgaan met vrijheid van meningsuiting, godsdienst - onderscheid tussen vooroordeel en oordeel - kennis levensbeschouwelijke stromingen 	<ul style="list-style-type: none"> - democratische instituties (Tweede Kamer, grondwet e.d.) - democratische spelregels - rechten en plichten in een democratie - democratische principes (verkiezingen, achterban, vertegenwoordiging) - rol van de media in democratie

Ontwikkelen van een kritische houding:

- kritisch, denken, kijken en luisteren
- kritisch analyseren van (digitale) informatie op aannames, bronnen, betrouwbaarheden representativiteit
- een kritische houding t.a.v. ongelijkheid, onrecht, discriminatie, buitensluiten en de bereidheid om daar iets tegen te doen
- de bereidheid om de eigen positie (meningen, vooroordelen) te discussie te stellen en te heroverwegen.
- Sociale media sociaal kunnen gebruiken en de informatie daarop kritisch kunnen beoordelen.

Basale intra persoonlijke componenten:

- zelfreflectie
- zelfvertrouwen / positief zelfbeeld
- zelfsturing/ eigen impulsen kunnen reguleren/
zelfcontrole
- inzicht in effect van het eigen handelen op anderen

Basale interpersoonlijke componenten:

- empathie/ jezelf kunnen en willen verplaatsen in anderen
- van perspectief kunnen wisselen
- inzicht in gedrag en beweegredenen van anderen
- nieuwsgierigheid / open staan voor anderen of iets nieuws

Een positief sociaal en moreel klimaat, waarin:

- leerkrachten prettig werken
- handelingsverlegenheid bij leerkrachten voorkomen wordt
- kinderen zich veilig voelen
- kinderen zich gehoord en gezien voelen
- iedereen bereid is zich te verplaatsen in de ander
- iedereen op een positieve manier met elkaar omgaat
- de eigen kracht van kinderen benut wordt.

Het programma van de Vreedzame school richt zich dus zowel op doelen op het niveau van de leerlingen, als op *leerkracht*- en *schoolniveau*.

De in het schema genoemde competenties zijn een mengsel van kennis, vaardigheden, attitudes en reflectie. Het programma zal aan al deze aspecten aandacht moeten besteden. Natuurlijk zal er kennis worden overgedragen, en er samen met de leerlingen betekenis aan worden gegeven. Kennis over manieren om conflicten op te lossen, bijvoorbeeld, maar vooral ook kennis over de democratische principes van onze samenleving (de 'democratische geletterdheid'). Wat betekent 'vrijheid van meningsuiting' eigenlijk? Hoe werkt het principe van volksvertegenwoordiging? Maar er zal ook gewerkt moeten worden aan het trainen van *vaardigheden* (kunnen mediëren, argumenteren, omgaan met boosheid, een standpunt verdedigen, enzovoort). Evenzeer aan het stimuleren van een positieve *attitude*: de wil om 'democraat' te zijn (de wil om een conflict constructief op te lossen, of de wil om initiatieven te nemen voor een ander of voor de gemeenschap). Naast kennis, vaardigheden en attitudes is een belangrijke rol in het leerproces weggelegd voor *reflectie*. Kinderen moeten leren reflecteren over bijvoorbeeld hun eigen stijl van omgaan met conflicten. Maar ook in het verwerven van nieuwe begrippen speelt reflectie, naast constructie en interactie, een rol.

Blink

De methode Blink bestaat uit twee onderdelen; Blink Wereld en Blink lezen. Deze twee methodes bieden een volledig programma ter ondersteuning van het burgerschapsonderwijs. De uitgangspunten van beide methodes zijn gelijk:

Blink maakt onderscheid tussen de vier sociale taken (burgerschapsdomeinen) die kinderen als burger in onze samenleving moeten kunnen vervullen:

- Democratisch handelen: kinderen leren wat een democratische samenleving is, deze te aanvaarden en hieraan bij te dragen.
- Maatschappelijk verantwoord handelen: kinderen leren over de leefgemeenschappen waartoe zij behoren en leren hier medeverantwoordelijkheid voor nemen.
- Omgaan met conflicten: kinderen leren over (lichte) conflictsituaties of belangentegenstellingen waarbij zij zelf 'partij' zijn en leren hiermee omgaan.
- Omgaan met verschillen: kinderen leren over verschillen (sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen) en leren hiermee omgaan.

Hieronder staat weergegeven hoe dit per methode, jaar en burgerschapsdomein is weggezet.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

In dit document vind je per groep een overzicht van de burgerschapsdoelen die aan bod komen in de thema's van Blink Wereld - geïntegreerd:

- Groep 1-2
- Groep 3-4
- Groep 5-6
- Groep 7-8
- Projectthema's
- Specials

Burgerschapsdomeinen

We hebben onderscheid gemaakt tussen de vier sociale taken (burgerschapsdomeinen) die kinderen als burger in onze samenleving moeten kunnen vervullen:

- **Democratisch handelen:** kinderen leren wat een democratische samenleving is, deze te aanvaarden en hieraan bij te dragen.
- **Maatschappelijk verantwoord handelen:** kinderen leren over de leefgemeenschappen waartoe zij behoren en leren hier medeverantwoordelijkheid voor nemen.
- **Omgaan met conflicten:** kinderen leren over (lichte) conflictsituaties of belangentegenstellingen waarbij zij zelf 'partij' zijn en leren hiermee omgaan.
- **Omgaan met verschillen:** kinderen leren over verschillen (sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen) en leren hiermee omgaan.

Meer weten?

Op onze website lees je meer over [onze visie op burgerschap](#) en hoe burgerschap aan bod komt in Blink Wereld.

Zoek je aanvullende informatie over hoe je burgerschapsonderwijs stevig kunt integreren in jouw school? Neem dan [contact op met Onderwijsupport](#).

Nieuwe kerndoelen burgerschap

Wij houden de ontwikkeling rondom de kerndoelen nauwlettend in de gaten en zorgen ervoor dat ons lesmateriaal altijd aansluit bij de actuele doelen.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapsdoelen

Groep 1-2 pakket A

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Fantastische aarde	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema ontdekken de kinderen als echte ontdekkingsreizigers de aarde. Ze bekijken en bespreken verschillende elementen van de aarde. Ook leren ze de verschillen in landschappen en omgevingen die door mensen zijn ingericht te herkennen. Ze verwonderen zich over de grote diversiteit aan planten en dieren en worden zich bewust dat de mens invloed heeft op de natuurlijke omgeving .
Thema 2: Onze buurt	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema gaan de kinderen op ontdekkingsstocht door de buurt. Ze leren over de bijzondere dingen die ze tegenkomen in de natuur . Ze leren dat er overal groen te vinden is in de buurt, dat er veel verschillende dieren zijn en dat er verschillende mensen wonen en werken. Ze leren nadenken over de inrichting van hun eigen leefomgeving en leren hierbij rekening te houden met anderen .
Thema 3: Een eigen huis	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema leren kinderen over verschillende soorten huizen en denken ze na over wat een huis een thuis maakt. Ze leren hun eigen woonsituatie verkennen en denken na over wat ze zelf fijn vinden aan hun huis. Ze leren hun eigen woon- en leefsituatie te vergelijken met die van kinderen uit hun klas en andere mensen. Ze verkennen het belang van leefregels en afspraken op straat.
Thema 4: Het maaklab	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema onderzoeken en ontdekken de kinderen van alles over apparaten, kettingreacties, uitvindingen en leren ze hoe je zelf dingen maakt. Ze leren verschillende uitvindingen in het dagelijks leven te herkennen en denken na over hoe ze met een eigen uitvinding een probleem kunnen oplossen.
Thema 5: Op bezoek bij ...		<i>Thema in ontwikkeling</i>

Groep 1-2 pakket B

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Jouw gekke lijf	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In dit thema leren de kinderen over hun lijf. Ze leren de fysieke kenmerken van zichzelf te benoemen en te vergelijken met de fysieke kenmerken van een ander. Ze leren dat ieder lichaam verschillend is. Ook leren ze deze verschillen te benoemen .
Thema 2: Het dierenmysterie	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijk verantwoord handelen Omgaan met verschillen 	In dit thema gaan de kinderen op ontdekkingsstocht door de buurt. Ze leren over de bijzondere dingen die ze tegenkomen in de natuur . Ze leren dat er overal groen te vinden is in de buurt, dat er veel verschillende dieren zijn en dat er verschillende mensen wonen en werken. Ze leren nadenken over de inrichting van hun eigen leefomgeving en leren hierbij rekening te houden met anderen .
Thema 3: Levende verhalen	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In dit thema ontdekken de kinderen dat je niet alleen met je stem iets kunt vertellen, maar dat je je hele lijf kunt gebruiken om een verhaal te vertellen. Ze worden zich bewust van hun eigen lijf en leren hoe ze hun lijf kunnen gebruiken om emoties uit te drukken . Ze leren over verschillende fysieke kenmerken en leren deze vergelijken met een ander. Ze ontdekken dat een gezicht kan vertellen hoe je je voelt . Ook leren ze dat er verschillende manieren zijn om te communiceren.
Thema 4: Wereldschatten		<i>Thema in ontwikkeling</i>
Thema 5: Seizoenen		<i>Thema in ontwikkeling</i>

Groep 3-4 pakket A

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Ruimtereizigers	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema krijgen de kinderen het inzicht dat wij, mensen op aarde, deel uitmaken van de ruimte. De kinderen leren over de invloed van technologie op henzelf en hun eigen leefomgeving. Ze verkennen de veranderingen die zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen in hun eigen leefomgeving , nu en straks.
Thema 2: Gezellige tradities	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In dit thema krijgen kinderen het inzicht dat er in de Nederlandse cultuur veel eigen tradities zijn. Ze leren over typisch Nederlandse tradities als het Sinterklaasfeest en ze leren over de achtergrond van het kerstfeest. De kinderen leren benoemen wat bij hen thuis belangrijke tradities, vieringen en rituelen zijn. Zo leren ze de eigen gezinssituatie en thuiscultuur (of -culturen) te vergelijken met die van een ander.
Thema 3: Bouwen maar	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijk verantwoord handelen Omgaan met verschillen 	In dit thema maken de kinderen kennis met de verschillende stadia die doorlopen worden bij het bouwen van een huis. Ze leren verschillende toepassingen van technologie in het dagelijks leven te herkennen. Ze leren nadenken over wat ze belangrijk vinden aan hun eigen woon- en leefomgeving en wat anderen belangrijk vinden. En ze leren over hoe kinderen in andere delen van de wereld wonen. Ze vergelijken de eigen gezinssituatie en thuiscultuur (of -culturen) met die van een ander.
Thema 4: Handige uitvinders	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema krijgen de kinderen het inzicht dat veel voorwerpen in en om het huis ooit uitgevonden zijn door iemand. Ze leren over de invloed van technologie op henzelf en op hun eigen leefomgeving . Ook verkennen de kinderen de veranderingen die zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen, nu en straks.
Thema 5: Hallo Wereld	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In dit thema leren de kinderen over verschillende culturen, tradities en gewoontes aan de hand van verjaardagsvieringen, eetgewoontes, begroetingen en spelletjes uit verschillende werelddelen . Ze leren hun eigen gewoontes en rituelen te vergelijken met die van een ander. En ze doen zelf een onderzoek naar een voorwerp uit een ander land.

Groep 3-4 pakket B

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Ik en mijn familie	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen • Democratisch handelen 	In dit thema ontdekken de kinderen meer over hun eigen leven en het verschil tussen het leven vroeger en nu. Ze leren over zichzelf door te beschrijven en tekenen wie ze zijn. Ze leren woorden te geven aan wat ze denken, doen, willen en willen worden . Ook leren ze dat hun taal (of talen) deel uitmaakt van wie ze zijn. Ze leren benoemen wat ze al kunnen en wat nog niet. Ook leren de kinderen belangstelling te hebben in elkaar. Ze leren over de verschillen tussen mensen en dat voorkeuren, uiterlijk, interesses en vriendschappen in de loop der tijd kunnen veranderen. Ook leren ze over regels en afspraken die gelden op school en welke consequenties het kan hebben als je regels overtreedt.
Thema 2: Op ontdekkingsreis	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema gaan de kinderen op ontdekkingsreis. Ze leren over verschillende klimaten en leren over de gevolgen hiervan voor de leefomstandigheden van mensen, dieren en planten . Ook leren ze over hun eigen leefomgeving en kunnen ze benoemen en delen wat leuk is aan hun eigen buurt .
Thema 3: Sterke verhalen	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema worden de kinderen zich ervan bewust dat je de geschiedenis overal om je heen kunt zien, horen en vinden. En dat de geschiedenis niet alleen over Nederland gaat, maar ook over allerlei andere plekken in de wereld. Ze leren over de cultuur en gewoontes van het oude Egypte en leren zich inleven in anderen .
Thema 4: Terug naar de dino's	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema maken de kinderen kennis met een wereld waarin er nog geen mensen bestonden en ze denken na over het leven in die tijd. Ze leren dat je door onderzoek te doen meer te weten kunt komen over vraagstukken van vroeger en nu. Ze leren over leven in de ijstijd en leren zich inleven in verschillende mensen, in verschillende tijden. Ze leren luisteren naar de meningen van anderen en deze serieus te nemen.
Thema 5: Natuurspeurders	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren de kinderen meer over de omgeving om hen heen. Ze leren over dieren in de natuur aan de hand van sporen en over verschillende beestjes die leven in hun leefomgeving. Ze ontdekken dat we veel kunnen leren van beestjes door hen te observeren en onderzoeken . De kinderen leren dat het belangrijk is om zorg te dragen voor de natuur en onderzoeken hoe zij zelf een geschikte leefomgeving kunnen maken voor kleine beestjes.

Groep 5-6 pakket A

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Aardse extremen	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema onderzoeken de kinderen verschillende aardse extremen en onderzoeken ze welke gevolgen deze aardse extremen hebben voor mens en natuur . Aan de hand van een documentaire over de (menselijke) gevolgen van een tsunami leren ze zich inleven in de situatie van anderen en leren ze emoties bij zichzelf en bij anderen te herkennen en benoemen.
Thema 2: Ik hou van Holland	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema leren de kinderen wat cultuur is, ontdekken ze dat er verschillende culturen zijn en leren ze wat een multiculturele samenleving is. Dit doen ze aan de hand van tradities, gewoontes en producten. Ze leren over het ontstaan van Nederland en wie er over Nederland regeerde in de 16 ^e eeuw.
Thema 3: Stadsmakers	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema denken de kinderen na over de stad van de toekomst. Ze leren over de verschillen tussen stad en dorp en ontdekken wat dit betekent voor de mensen die hier wonen. Kinderen leren over de problemen die kunnen ontstaan in een stad en welke oplossingen zij kunnen bedenken voor deze problemen. Ze onderzoeken wat zij zelf belangrijk vinden aan hun toekomstige leefomgeving en leren hoe zij anderen kunnen overtuigen van hun standpunten.
Thema 4: Wonderlijke uitvindingen	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren kinderen de verschillende toepassingen van technologie in het dagelijks leven te herkennen en onderzoeken. Ze leren over de invloed van technologie op henzelf en op hun eigen leefomgeving. En ze verkennen de veranderingen die zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen, nu en straks.
Thema 5: Het wereldrestaurant	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema onderzoeken de kinderen verschillende werelddelen en culturen aan de hand van eetgewoontes. Ze vergelijken gewoontes van vroeger en nu. Ook leren ze over verschillende godsdiens ten en feesten . De kinderen leren dat de natuur invloed heeft op het verbouwen van voedsel en worden zich bewust van de invloed die de vleesindustrie heeft op mens en natuur . Ze leren hierover hun eigen standpunt innemen en luisteren naar de standpunten van anderen.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapdoelen

Groep 5-6 pakket B

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Wereldse kinderen	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In dit thema maken kinderen kennis met verschillende culturen door te kijken naar hun eigen leven en de manieren waarop andere kinderen uit de wereld leven. Kinderen leren dat iedereen verschillend en uniek is. Ze brengen overeenkomsten en verschillen tussen zichzelf en hun klasgenoten in kaart. Ze kijken hierbij onder andere naar uiterlijke kenmerken en leefomgeving . Ze leren over slavernij en verplaatsen zich in het leven van tot slaaf gemaakten.
Thema 2: Bijzondere bewoners	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren kinderen over planten, dieren en mensen. Ook leren ze hoe planten, dieren en mensen door de tijd heen veranderen of zich aanpassen aan hun omgeving . Ze leren over de omgang met de natuur en over de relatie tussen mensen en dieren. En ze ontdekken dat het niet vanzelfsprekend is dat er voldoende eten en drinken is.
Thema 3: Dit wil ik zeggen!	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema kijken kinderen naar verschillende vormen van communicatie en leren ze over de verschillende manieren waarop we met elkaar communiceren, vroeger en nu. Ze leren verschillende vormen van (media) boodschappen herkennen en leren nadenken over welke invloed nieuwe manieren van communicatie hebben op ons leven.
Thema 4: Klimaatkenners	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema kijken de kinderen naar het weer en het klimaat. Ze leren over verschillende klimaten en welke invloed het Nederlandse klimaat heeft op hun dagelijks leven. Ze leren over klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor mens, dier en natuur. En ze onderzoeken en bedenken zelf oplossingen voor een klimaatprobleem en presenteren deze aan anderen.
Thema 5: De groene fabriek	<ul style="list-style-type: none"> Maatschappelijk verantwoord handelen Democratisch handelen 	In dit thema kijken de kinderen naar de opkomst van fabrieken en de gevolgen daarvan voor mens en natuur. Ze leren over de gevolgen van industrie en productie voor de natuur. Ook leren ze over hun eigen ecologische voetafdruk , duurzaamheid en afval. Ze leren hoe zij zelf een groen productieproces op kunnen zetten en hiermee zorg te dragen voor de natuur. Ze delen hun bevindingen met hun klasgenoten en leren hun eigen standpunten uit te dragen en te luisteren naar de standpunten van anderen.

Blink Wereld geïntegreerd en burgerschap

Burgerschapdoelen

Groep 7-8 pakket A

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Wereldsterren	<ul style="list-style-type: none"> Democratisch handelen 	In dit thema leren kinderen over macht en invloed aan de hand van verschillende machthebbers in de wereld. Aan de hand van de Holocaust en het leven van Anne Frank leren ze wat de buitenwerkstelling van de rechtstaat kan betekenen. Ze leren over hun eigen wensen en opvattingen en hoe ze zich hierover uit kunnen spreken tegen anderen.
Thema 2: Stem op mijn partij!	<ul style="list-style-type: none"> Democratisch handelen Omgaan met conflicten Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema richten de kinderen zelf een politieke partij op. Ze leren over gezagsdragers en politieke instituties , over de werking van ons politieke bestel en de totstandkoming van wetten . Ook leren ze hoe de EU samenwerkt om problemen op te lossen. Kinderen leren over volksinvloed en het opkomen voor je rechten. Ze leren wat stemmen is en leren hier zelf aan deelnemen. Ze leren hun eigen standpunt innemen, deze naar voren brengen en luisteren naar de standpunten van anderen. Ze leren dat anderen iets anders kunnen willen, maar dat dit niet tot een conflict hoeft te leiden. En ze leren manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op een vreedzame wijze kunnen beïnvloeden .
Thema 3: Altijd onderweg	<ul style="list-style-type: none"> Democratisch handelen Omgaan met verschillen 	In dit thema leren kinderen over migratie en emigratie . Ze leren hoe ze verbonden zijn met mensen uit andere delen van de wereld en over de motieven van (e)migratie. Ze kunnen deze motieven, van vroeger en nu, met elkaar vergelijken . Ze leren nadenken over wat ze zelf belangrijk vinden aan hun leefomgeving . Ze leven zich in in het leven van vluchtelingen en leren over verschillende culturen. Ze onderzoeken hoe je je aan kunt passen aan een cultuur van een land.
Thema 4: De experimentele keuken	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In dit thema doen de kinderen mee aan een kookwedstrijd. Ze doen proefjes met eten en maken een gerecht. Ze leren in dit thema over verschillende eetgewoontes en leren om hier hun mening over te vormen .
Thema 5: Reis de wereld rond	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema maken de kinderen een wereldrestaurant waarin van alles te zien, horen, ruiken, proeven en voelen is over eten en eetgewoontes uit verschillende werelddelen. Ze leren over de verschillen en overeenkomsten tussen gewoontes en gebruiken in verschillende landen. Ze leren over globalisering en de gevolgen daarvan. En over kenmerken van verschillende culturen en klimaten.

Groep 7-8 pakket B

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Fantastische families	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema onderzoeken de kinderen verschillende familie verhalen, van vroeger en nu. Ze leren over het ontstaan van de democratie en de ontwikkeling van kiesrecht in Nederland. En ze leren over macht en gezag en de invloed van Koning Willem II. Ze leren over de verschillen tussen mensen (arm en rijk, man en vrouw). En ze leren over ongelijkheid en discriminatie en hoe ze hiermee om kunnen gaan.
Thema 2: Op leven en dood	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren de kinderen over het thema leven en dood. Ze kijken naar de kringloop van het leven. Ze leren over hun eigen leefomgeving , biodiversiteit en de voedselketen.
Thema 3: Machtige media	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema leren kinderen over nieuwe vormen van communicatie en de invloed van internet . Ze leren over de invloed van massamedia en over de gevolgen van online gedrag . Ze denken na over welk gedrag wel en niet kan, online en in het echte leven.
Thema 4: Oorlog en vrede	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met conflicten 	In dit thema onderzoeken de kinderen conflicten van vroeger en nu. Ze denken na over welke zaken een oorlog kunnen veroorzaken en leren over conflictsituaties tussen landen. Ze leren over de basiswaarden van vrijheid , gelijkheid en solidariteit van de democratische rechtstaat en de totstandkoming en handhaving van regels in Nederland en Europa. Kinderen onderzoeken zelf een conflict en denken na over de betrokken partijen en hun standpunten. Ze bedenken en pitchen een oplossing voor een (werelds) conflict. In de Kindervredesraad denken ze na over de conflicten en oplossingen en kiezen ze gezamenlijk voor de beste oplossing. Ze leren hoe het is om het met elkaar eens te zijn of om concessies te doen.
Thema 5: Duurzaam design	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema onderzoeken de kinderen hoe nieuwe ontwerpen ervoor zorgen dat we beter met de wereld omgaan. Ze leren over duurzaamheid , duurzame ontwerpen, recyclen en consuminderen. Aan de hand van alledaagse voorwerpen leren ze over duurzaamheid en denken ze na over duurzame materialen. Ze onderzoeken zelf mogelijke oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken en leren zelf een duurzaam product maken.

Projectthema's

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
De verhalenkoffer '40-'45 <i>Groep 5 t/m 8</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema onderzoeken de kinderen het leven van onbekende slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Ze leren over oorlog en vrede en denken na over wat vrijheid betekent. Ze leven zich in in het leven van een van de slachtoffers en schrijven een verhaal over deze persoon.
Smart Life <i>Groep 5 t/m 8</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren de kinderen hoe hun leven slimmer kan worden met behulp van technologie . Ze leren verschillende toepassingen van technologie in het dagelijks leven en in de samenleving herkennen en onderzoeken . Ze leren wat de invloed van technologie is op henzelf en hun leefomgeving. Ook leren de kinderen welke veranderingen zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg kunnen brengen, nu en straks.
T.rex onderzoekslab <i>Groep 5 t/m 8</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren kinderen nadenken over de vragen die ze kunnen stellen naar aanleiding van de vondst van de T. rex en de verklaringen die er kunnen zijn. Ze leren dat ze door te onderzoeken meer te weten kunnen komen.
Kijkje in de toekomst <i>Groep 5 t/m 8</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema denken de kinderen met een grote wegenbouwer na over de toekomst van het vervoer. Ze leren wat ze belangrijk vinden aan hun eigen leefomgeving en denken na over de inrichting hiervan, nu en straks.
Kinderverkiezingen <i>Groep 5 t/m 8</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met conflicten • Omgaan met verschillen 	In dit thema nemen kinderen zelf deel aan de verkiezingen. Ze leren over democratie en de werking van het politieke bestel . Ze denken na over wat ze belangrijk vinden en leren hun standpunt in te nemen en deze te onderbouwen. Ze leren om, in de context van de klas, anderen van hun mening te overtuigen en te luisteren naar de mening en standpunten van anderen. Zo ontdekken ze dat mensen verschillend over onderwerpen kunnen denken, dat die verschillen soms wel en soms niet overbrugd kunnen worden en dat dit niet tot een conflict hoeft te leiden. Tot slot gaan de kinderen zelf stemmen op hun favoriete partij.

Specials

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Verhalen achter de voordeur Groep 4 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In deze les leren de kinderen dat 'thuis' voor iedereen iets anders betekent. Ze leren over de eigen gezinssituatie en thuisculturen en die van anderen. Ze leren de overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, benoemen en in aanzet te verklaren.
Je bent wie je wilt zijn Groep 5 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In dit thema maken de kinderen kennis met Wereldkinderen. Ze denken na over wie zij zelf zijn en wat ze willen. Ze leren verschillende aspecten waardoor hun identiteit mede gevormd is bewust waar te nemen.
Oorlog in Oekraïne Groep 5 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> Democratisch handelen 	In deze les leren de kinderen over oorlog en vrede . Ze duiken in de geschiedenis van Rusland en Oekraïne om te onderzoeken of daar een verklaring ligt voor de actuele gebeurtenissen.
Valentijnspecial Groep 5 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	In deze les leren de kinderen over vriendschap en verliefdheid .
Black Lives Matter Groep 7 en 8	<ul style="list-style-type: none"> Democratisch handelen Omgaan met verschillen 	In deze les bekijken en onderzoeken de kinderen de levens van Dorothy Counts, Mae Jemison en Tyler Mitchell. Ze leren over grondrechten en mensenrechten en de basiswaarden van vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Ze leren over de ongelijkheid tussen zwarte en witte mensen en het slavernijverleden . En ze leren voorbeelden van uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling te herkennen en benoemen.
Ontluikende liefde Groep 7 en 8	<ul style="list-style-type: none"> Omgaan met verschillen 	Deze les gaat over diversiteit . De kinderen leren over seksualiteit , verschillende seksuele oriëntaties en expressies van gender . Ze leren overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, benoemen en in aanzet te verklaren.
Het verhaal van Nederland Groep 8	<ul style="list-style-type: none"> Democratisch handelen 	In dit thema onderzoeken de kinderen de Nederlandse geschiedenis aan de hand van de serie <i>Het verhaal van Nederland</i> . De kinderen leren over oorlog en vrede , over de basiswaarden van vrijheid , gelijkheid en solidariteit en over de totstandkoming en handhaving van regels in Nederland.

Blink Lezen en burgerschap

In dit document vind je per groep een overzicht van de burgerschapsdoelen die aan bod komen in de thema's van Blink Lezen.

- Groep 4
- Groep 5-6
- Groep 7-8

Burgerschapsdomeinen

We hebben onderscheid gemaakt tussen de vier sociale taken (burgerschapsdomeinen) die kinderen als burger in onze samenleving moeten kunnen vervullen:

- **Democratisch handelen:** kinderen leren wat een democratische samenleving is, deze te aanvaarden en hieraan bij te dragen.
- **Maatschappelijk verantwoord handelen:** kinderen leren over de leefgemeenschappen waartoe zij behoren en leren hier medeverantwoordelijkheid voor nemen.
- **Omgaan met conflicten:** kinderen leren over (lichte) conflictsituaties of belangentegenstellingen waarbij zij zelf 'partij' zijn en leren hiermee omgaan.
- **Omgaan met verschillen:** kinderen leren over verschillen (sociale, culturele, religieuze en uiterlijke verschillen) en leren hiermee omgaan.

Meer weten?

Zowel met Blink Lezen als met Blink Wereld werk je aan burgerschap. In Blink Lezen komen dezelfde maatschappelijke thema's aan bod als in Blink Wereld. Door langere tijd binnen hetzelfde thema te werken gaan de onderwerpen nog meer leven bij kinderen, dit draagt door de maatschappelijke relevantie van de thema's bij aan jullie burgerschapsonderwijs. Op onze website [lees je meer over burgerschap in het basisonderwijs](#) en onze visie op burgerschap.

Zoek je aanvullende informatie over hoe je burgerschapsonderwijs stevig kunt integreren in jouw school? Neem dan contact op met [Onderwijsupport](#).

Groep 4

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Ruimtezins	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema beleven kinderen hoe het is om op een andere planeet te zijn. Ze leren zich inleven in de situatie van een ander en leren emoties bij zichzelf en bij anderen te herkennen en benoemen.
Thema 2: Verhalenvertellers	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema lezen kinderen verhalen uit de hele wereld. Kinderen leren aan de hand van verhalen uit o.a. Arabië en Suriname over het leven, de opvattingen en het moraal van andere mensen . Ze leren zich inleven in anderen.
Thema 3: Avontuur in de buurt	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema gaan de kinderen op avontuur in de buurt. Ze leren over de natuur en over het belang van natuurbehoud .
Thema 4: Ontdekkers	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema gaan de kinderen op ontdekkingsreis. Ze lezen over verschillende uitvindingen en ontdekkingen van nu en in het verleden. Ze leren over de invloed van die uitvindingen en ontdekkingen op henzelf en op hun eigen leefomgeving.
Thema 5: Allemaal mensen	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema leren de kinderen over de overeenkomsten en verschillen tussen mensen van over de hele wereld . Ze lezen over verschillende gewoontes en rituelen en denken na over wat zij zelf belangrijk vinden.

Groep 5-6 pakket A

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapsdoelen
Thema 1: Rampzalige gebeurtenissen	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema leren de kinderen over verschillende rampzalige gebeurtenissen en de gevolgen voor de mens . Ze beleven de gebeurtenissen door de ogen van andere kinderen en leren zich verplaatsen in hun situatie.
Thema 2: Hollands glorie	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren de kinderen over Nederland en de Nederlandse cultuur . Ze lezen over de invloed van bekende Nederlandse personen, gebeurtenissen en uitvindingen en het belang daarvan voor onze leefomgeving.
Thema 3: Stadse fratsen	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren de kinderen over mensen, dieren en planten in de stad. Ze denken na over wat zij zelf belangrijk vinden voor hun toekomstige leefomgeving .
Thema 4: Te gekke uitvindingen	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Democratisch handelen 	In dit thema leren kinderen over verschillende uitvindingen en denken zij na over wat deze uitvindingen betekenen voor de wereld . Ze leren wat de invloed van technologie is op henzelf en hun leefomgeving. Ook delen de kinderen welke veranderingen zij door technologische ontwikkelingen zelf teweeg willen brengen.
Thema 5: Wereldse smaken	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema maken de kinderen door te lezen een wereldreis langs smaken, gerechten, restaurants, tafelmanieren en etenswaren. Ze leren over verschillende werelddelen en culturen aan de hand van eetgewoontes. Ze vergelijken gewoontes van vroeger en nu.

Groep 5-6 pakket B

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Iedereen is anders	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema maken de kinderen door te lezen kennis met allerlei bijzondere en unieke kinderen. Kinderen leren over zichzelf (uiterlijk, interesses, talenten) en leren dat iedereen verschillend en uniek is. Ze brengen overeenkomsten en verschillen tussen zichzelf en hun klasgenoten in kaart. Ze kijken hierbij onder andere naar uiterlijke kenmerken, talenten, gewoontes, rituelen en leefomgeving .
Thema 2: Beestachtig mooi	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema leren kinderen over verschillende soorten dieren en hun leefomgeving . Ze leren zorgdragen voor de natuur en dieren om hen heen. Ook leren ze emoties bij zichzelf herkennen en benoemen.
Thema 3: Online Wereld	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema ontdekken kinderen de online wereld . Kinderen kijken naar verschillende vormen van communicatie en leren over de verschillende manieren waarop we met elkaar communiceren, vroeger en nu. Ze leren dat bij digitaal communiceren ook omgangsregels gelden en kunnen deze regels toepassen.
Thema 4: Klimaatstrijders	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Democratisch handelen 	In dit thema ontdekken de kinderen waarom het klimaat verandert en wat de gevolgen hiervan zijn voor mensen, dieren en planten. Kinderen leren over het broeikaseffect en zien hoe de leefomgeving van kinderen uit verschillende werelddelen wordt beïnvloed door klimaatverandering . Ze gaan met elkaar in gesprek over wat zij belangrijk vinden en denken samen na over oplossingen .
Thema 5: Minder is meer	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema lezen de kinderen over het milieu, recyclen en duurzaam leven. Ze leren over hun eigen ecologische voetafdruk en denken na over hoe ze die kunnen verkleinen. Ze leren duurzame uitvindingen te beoordelen en bedenken zelf een duurzaam apparaat om een probleem op te lossen.

Groep 7-8 pakket A

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Altijd beroemd	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met conflicten • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema lezen kinderen over de keerzijde van beroemdheid. Ze leren dat bij digitaal communiceren omgangsregels gelden en kunnen deze toepassen. Ze worden zich bewust van de gevolgen en van de ethische aspecten van (online) mediagebruik . Ook leren ze de betrouwbaarheid van digitale informatiebronnen te onderzoeken.
Thema 2: Ongelooflijke schandalen	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met conflicten 	In dit thema onderzoeken de kinderen verschillende Nederlandse schandalen. Ze leren over de rechten van mensen en de Nederlandse rechtstaat . Ze leren dat de rechtsstaat kaders biedt voor rechten en vrijheden en bescherming tegen willekeur en machtsmisbruik . Ze leren over het slavernijverleden en de afschaffing hiervan. Ook leren ze een standpunt in te nemen, deze te onderbouwen en uit te dragen.
Thema 3: Op de vlucht	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema ontdekken kinderen hoe het is om te moeten vluchten. Ze leven zich in het leven van vluchtelingen in en leren over verschillende culturen en leefomgevingen . Ze onderzoeken hoe je je aan kunt passen aan een cultuur van een land. Ook leren ze primaire emoties herkennen en benoemen.
Thema 4: Spanning in de keuken	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met conflicten 	In dit thema onderzoeken de kinderen crisissituaties in (professionele) keukens. Ze benoemen en onderbouwen hun standpunten over lastige kwesties die door deze situaties zijn ontstaan. Ze denken samen na over de oorzaken, gevolgen en oplossingen . Ze discussiëren over rechtvaardigheid .
Thema 5: Wilde avonturen	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met conflicten • Maatschappelijk verantwoord handelen 	In dit thema gaan de kinderen op avontuur door te lezen. Ze werken samen om oplossingen te bedenken om uit benarde situaties te komen en discussiëren over de beste manieren om dat te doen. Ze leren om digitale bronnen te beoordelen op betrouwbaarheid.

Groep 7-8 pakket B

Thema	Draagt bij aan burgerschapsdomein(en)	Burgerschapdoelen
Thema 1: Familiedrama's	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema ontdekken de kinderen door te lezen allerlei grote en kleine familiedrama's van vroeger en nu. Ze leren aspecten waardoor hun identiteit mede gevormd wordt bewust waar te nemen. Ze leven zich in het leven van anderen in en leren overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, te benoemen, en in aanzet te verklaren.
Thema 2: Ik hou van jou	<ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met verschillen 	In dit thema lezen kinderen over verliefdheid en allerlei soorten liefde. De kinderen leren over verschillende seksuele oriëntaties en expressies van gender . Ze leren overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, benoemen en in aanzet te verklaren. Ze leren hun eigen gevoelens herkennen en benoemen .
Thema 3: Van de straat	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Omgaan met verschillen 	In dit thema duiken de kinderen in de wereld van de straatcultuur . Ze leren hoe de straatcultuur hen en anderen beïnvloedt en vormen daar hun mening over. Ze leren zich inleven in een ander. Ze leren dat bij digitaal communiceren ook omgangsregels gelden en kunnen deze toepassen. Ook worden ze zich bewust van de gevolgen en van de ethische aspecten van (online) mediagebruik .
Thema 4: Oorlogsgeheimen	<ul style="list-style-type: none"> • Democratisch handelen • Omgaan met conflicten • Omgaan met verschillen 	In dit thema onderzoeken de kinderen oorlogen vanuit verschillende perspectieven . Ze leren over oorlog en vrede en denken na over wat vrijheid betekent. Ze leren over het leven van Anne Frank en leren zich inleven in haar situatie. Ze leren hun eigen gevoelens herkennen en benoemen en krijgen inzicht in gevoelens en emoties van anderen .
Thema 5: Terug naar de toekomst	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk verantwoord handelen • Democratisch handelen 	In dit thema denken de kinderen na over het leven in de toekomst . Ze denken na over vraagstukken die technologische ontwikkelingen met zich meebrengen. Hierover gaan ze met elkaar in discussie en vormen ze een mening . Ze leren over (on)gewenste invloeden en (on)bedoelde effecten van technologie in de samenleving en over de gevolgen daarvan voor eigen gedrag en keuzes .

Hoofdstuk 3 - Onderwijsinhoud

Vreedzame school

Voor de vormgeving van deze inhoud zijn er in elke groep Vreedzame School lesmappen met lessen voor het hele jaar. Hiermee realiseren wij een duurzaam aanbod.

Ieder leerjaar is verdeeld in zes lesblokken. Elk blok bestaat uit circa vijf lessen. De lessenserie bestaat uit een wekelijkse les in alle groepen van zo'n half uur. Daarnaast zijn er per week twee korte vervolgactiviteiten. In alle groepen wordt gelijktijdig hetzelfde blok behandeld, volgens de jaarplanning van de Vreedzame school. De lessen hebben door de koppeling aan betekenisvolle situaties vaak meer het karakter van een interactieve workshop, dan van een traditionele les waarin kennisoverdracht centraal staat.

De vakleerkracht gymnastiek sluit aan bij deze thema's en past soms zelfs zijn lesinhoud hierop aan. Denk hierbij aan groepsvormende activiteiten, zelfstandig activiteiten opstarten en opruimen. Ook het omgaan met conflicten, afkoelen en oplossen is een belangrijk thema binnen de gymlessen.

Overzicht van de blokken:

Blok 1: We horen bij elkaar

Dit eerste blok wordt meteen in de eerste weken van het schooljaar gegeven. Hier leggen we de basis voor een van de hoofddoelen van het programma, verantwoordelijkheid voor de gemeenschap: een zorgzaam klimaat waarin alle kinderen elkaar kennen en zich veilig voelen. Gewerkt wordt aan het creëren van een positief klimaat in de klas. Samen met de leerlingen worden afspraken gemaakt over de omgang met elkaar in de klas. Leerlingen bedenken daarnaast zelf taken en verantwoordelijkheden die zij gaan uitvoeren in de klas, en in de hogere groepen ook klas-overstijgende taken. Groepsvorming wordt onder andere gestimuleerd door het aanleren van coöperatieve werkvormen.

Blok 2: We lossen conflicten zelf op

Gedurende vijf lessen leren de leerlingen begrippen als conflict, ruzie en win-win-oplossing. Ze oefenen de verschillende manieren van reageren op een conflict. Na dit blok zijn leerlingen in staat om zelf, met behulp van een

stappenplan hun conflicten op te lossen. In de hogere groepen verdiepen leerlingen zich in (oorzaken voor) conflicten in de eigen groep, in de buurt en conflicten op wereldniveau.

Blok 3: We hebben oor voor elkaar

Hier wordt aandacht besteed aan communicatie en verschillen kunnen overbruggen. Aan bod komen onder andere de rol van misverstanden, het je kunnen verplaatsen in het gezichtspunt van een ander, actief luisteren, standpunten innemen en samenvatten. Er wordt geoefend met democratische besluitvorming en invloed krijgen. Kritisch denken wordt in de bovenbouw gestimuleerd door bijvoorbeeld fake-nieuws te onderzoeken.

Blok 4: We hebben hart voor elkaar

In dit blok staan emoties centraal. Het vermogen je te verplaatsen in een ander (empathie) en daarnaar te handelen is een belangrijke doelstelling van dit blok. Er is aandacht voor het herkennen en kunnen omgaan met boosheid als belangrijke vaardigheid bij conflictoplossing. Sociale pijn bij buitensluiten komt aan de orde, gekoppeld aan het zorgen en opkomen voor elkaar. In groep 8 komen verliefdheid en je grenzen aangeven aan de orde.

Blok 5: We dragen allemaal een steentje bij

In de invoeringsjaren wordt het begrip mediatie aangeboden en het stappenplan voor mediatie geïntroduceerd en geoefend. In de jaren daarna staat actieve participatie van leerlingen centraal: het leveren van een bijdrage aan de klas, de school en de gemeenschap. Hoe help je anderen zo goed mogelijk, is een terugkerende vraag. De school wordt in dit blok gebruikt als oefenplaats voor actieve participatie onder andere door het werken met commissies

Blok 6: We zijn allemaal anders

In dit blok staat het open staan voor verschillen centraal. Leerlingen onderzoeken actief en kritisch overeenkomsten en verschillen in hun familie, klas, school en de wereld om de school heen. In de onderbouw wordt het familiemuseum gemaakt. In groep 7 staan de lessen van blok 6 in het teken van het kritisch denken en het met elkaar filosoferen over zaken als

identiteit, afkomst, diversiteit, polarisering, en wij-zij-denken. De koppeling met de eigen identiteit vindt waar mogelijk plaats.

Blink

Voor een overzicht van de onderwijshoud van de methode Blink wordt verwezen naar hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 4 – Aanpak

Onze school maakt gebruik van het lesprogramma De Vreedzame School en de methode Blink. Dit lesmateriaal heeft een doorgaande, longitudinale lijn van groep 1 t/m 8 en wordt wekelijks uitgevoerd. Ouders worden betrokken bij het programma doordat we de thema's van de Vreedzame school waarmee we werken communiceren via Social Schools. Met de voorschoolse opvang vindt uitgebreide afstemming plaats over de doorgaande pedagogische- en burgerschaps-doelen.

In school is een Leerontwikkelgroep (vanaf hier log genoemd) die tot taak heeft de borging van de kwaliteit van het programma De Vreedzame School permanent te bewaken.

Nieuwe leerkrachten en pedagogisch medewerkers worden geschoold in het gebruik van de methode Vreedzame School.

De gedragscoördinator doet klassenbezoeken en bespreekt deze met de leerkrachten a.d.h.v. de kijkwijzer observatiebezoek Vreedzame School.

Leerlingenraad

We beschikken over een leerlingenraad. De functie van deze raad is leerlingen te laten meedenken over zaken in school. Daarbij leren leerlingen ook dat ze een stem hebben en via de democratische weg besluiten kunnen nemen. Leerlingen uit de groepen 6 t/m 8 nemen plaats in deze raad.

Betrekken ouders

We betrekken ouders bij het onderwijs van hun kind door inloopochtenden, informatiemiddagen en ouderavonden te organiseren. We stimuleren ouderbetrokkenheid als deel van de Nederlandse cultuur.

Ouders die iets voor de school willen betekenen middels vrijwilligerswerk kunnen zich melden bij de Ouderraad. Deze raad heeft als taak om de school te ondersteunen in het uitvoeren van praktische activiteiten in en rondom de school.

We betrekken ouders bij ons onderwijs. Zo is de Verrijkte schooldag een onderdeel van ons curriculum en hierin wordt veel geleund op de expertise en kennis van ouders. Wilma Bolhuis, onze brugfunctionaris, staat in goed contact met vele ouders en zoekt naar manieren om talenten van ouders te koppelen aan ons onderwijs. Dit komt tot uiting in het geven van workshops in de Verrijkte schooldag. Iedere leerling krijgt de kans om zich aan te melden voor het programma van de Verrijkte schooldag.

Ook betrekken we ouders bij de spel-o-theek. In deze spel-o-theek, die wordt beheerd door de ouderraad (OR) zitten ouders die het als taak hebben

om spelletjes te beheren en deze uit te lenen aan andere ouders van de school. Om de drempel te verlagen zitten er vaak ouders bij de spel-o-theek om spelletjes voor te doen aan ouders die de regels van het spel niet kennen. De spel-o-theek is prominent zichtbaar in de school en is een onderdeel van onze visie op goed burgerschapsonderwijs.

Ouders kunnen tevens in de Medezeggenschapsraad plaatsnemen als ze op beleidsniveau willen meedenken. De MR is een orgaan dat bestaat uit ouders en leerkrachten en heeft als doel om ouders te betrekken bij het reilen en zeilen op school. De MR heeft daarnaast ook wettelijke bevoegdheden m.b.t. controle en advies op beleidsprocedures en stukken.

Ook wordt hier vergaderd en overlegd, wat weer een belangrijk deel uitmaakt van het democratische grondbeginsel van onze samenleving.

Vieringen

De Sterrensteen ziet specifieke vieringen als uiting van Nederlandse cultuur. Zo vieren we de Koningsspelen, Sint Maarten, Sinterklaas, Pasen, Kerst en staan we stil bij 4 en 5 mei. Deze vieringen worden, vanwege het karakter van onze school seculier gevierd. Uiteraard staan we ook stil bij vieringen die bij religieuze stromingen horen, zoals Ramadan, het Suikerfeest, Holi, etc. Deze religieuze feesten worden niet actief in de school gevierd, maar we staan er wel bij stil en geven leerlingen de kans deze vieringen te vieren op een manier die past bij hun religie.

Buitenschoolse activiteiten

Het programma van de Verrijkte schooldag en B-Slim biedt leerlingen de kans om met culturele activiteiten en sportieve activiteiten in aanraking te komen die ingebed zijn in de Nederlandse cultuur. Te denken valt aan lessen viool spelen, sport voor meisjes (girlsgym) of koken.

Ook organiseren we leerzame uitjes voor onze leerlingen. Deze worden doorgaans georganiseerd vanuit het cultuurmenu. Dit menu is een programma waarvan scholen gebruik kunnen maken om hun leerlingen kennis te laten maken met kunst en cultuur. Zo bezoeken onze kinderen regelmatig musea en theater, maar halen we ook cultuurdragers in onze school.

Sociale veiligheid

Om de sociale veiligheid te borgen en om goed gedrag aan te leren hanteren we een tweetal stappenplannen, te weten het stappenplan 'Ik kan het altijd goed doen' en het stappenplan 'Rood gedrag'.

Bij het stappenplan ik kan het altijd goed doen, wordt een vervolg stappenplan rood gedrag toegevoegd. Kinderen die herhaaldelijk een rode kaart krijgen, worden sneller buiten de klas gehouden. Hierdoor zal het in de klas veiliger zijn en geven we als school een signaal dat buitensporig gedrag niet op onze school thuishoort. De desbetreffende leerling krijgt ondersteuning en samen met de omgeving (hulpverlening, ouders, IB, directie) wordt gewerkt aan een plan om de

de leerling voor onze school te kunnen behouden, of (op termijn) uit te laten stromen.

Voor kinderen die gedragsproblemen veroorzaken zijn we binnen de school duidelijk. Dat willen we niet. Zoals te zien in de escalatieladder, treden we dan ook op. Toch willen we waar mogelijk onze leerlingen behouden, door ze ondersteuning te bieden.

Mogelijke ondersteuning:

- Kindteam, bestaande uit de brugfunctionaris/aandachtsfunctionaris, de intern begeleiders, een sociaal-verpleegkundige en een generalist van het WIJ-team
- Interne kindercoach/ gedragsdeskundige
- Kindercoach (WIJ-team)
- Gezinsondersteuning (WIJ-team)
- Hulp richting zorg
- Huiswerkbegeleiding (Vinkhuiswerk)
- Playing for succes
- Ondersteuning vanuit het Kenniscentrum Openbaar Onderwijs
- Activiteiten naschools (Bslim, VSD, jongerenwerk, speeltuin)

Hoofdstuk 5 – Schoolklimaat

Op Obs de Sterrensteen wordt gewerkt vanuit de principes van de Nederlandse democratische rechtstaat. Wij discrimineren niet op basis van ras, geloof, achtergrond of seksuele voorkeur. Deze waarden worden voorgeleefd door iedereen op onze school.

We beschikken over een leerlingpopulatie met veel niet-westerse invloeden. De noodzaak om gedegen burgerschapsonderwijs te bieden is groot, omdat veel kinderen niet de westerse normen en waarden zijn of worden opgevoed. Indirect brengen we ook ouders een stukje burgerschapsvorming bij.

Ouders krijgen via de brugfunctionaris de kans om betrokken te raken bij de Nederlandse samenleving. Onze brugfunctionaris helpt ouders om de Nederlandse cultuur te begrijpen door gesprekken te voeren en huisbezoeken te doen.

We zorgen voor een veilige sociale omgeving door duidelijke structuur in de klassen. Binnen deze structuur bestaat sociale veiligheid; een basisvoorwaarde voor prettig sociaal contact.

We bevorderen sociale cohesie door actief gebruik te maken van de methode Vreedzame school en Blink. Binnen deze methodes leren leerlingen op een veilige manier met elkaar te overleggen, afspraken te maken en deze te handhaven.

We beschikken over een leerlingenraad; een democratisch orgaan binnen de school dat regelmatig bijeenkomt, vergadert en meebeslist over actuele onderwerpen in de school.

Leerlingen in de bovenbouw van de school krijgen lessen seksuele voorlichting. Leerlingen in de midden- en bovenbouw leren via de methodes van de zaakvakken (aardrijkskunde en geschiedenis) de basiskenmerken en principes van de westerse samenleving. Ouders hebben inspraak via een democratisch orgaan, namelijk de MR.

Hoofdstuk 6 – Resultaten

Twee keer per jaar wordt de SCOL (sociale competentie observatielijst) schoolbreed afgenomen. Ook de software van Leerling in Beeld wordt gebruikt om het pedagogisch klimaat te toetsen. Aan de hand van de gegevens kunnen interventies worden ingezet. Afspraken gericht op het pedagogisch klimaat zijn terug te zien in de inrichting van de school; klassen, maar ook gemeenschappelijke ruimtes.

De resultaten die we hopen te bereiken met het inzetten van de methode Vreedzame school en Blink is dat leerlingen op Obs de Sterrensteen vaardigheden ontwikkelen die hen helpen een sociaal en actief burger te zijn in de Nederlandse samenleving.

We verwachten dat leerlingen de volgende vaardigheden aan het einde van hun basisschoolperiode bezitten:

Leerlingen van De Sterrensteen kunnen en weten

- op een democratische manier met elkaar beslissingen te nemen;
- constructief conflicten op lossen;
- verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar en voor de gemeenschap;
- een open houding aan nemen tegenover verschillen tussen mensen;
- volgens welke principes onze democratische samenleving is ingericht;
- een kritische houding ontwikkelen.

De wet schrijft voor dat burgerschapsonderwijs doelgericht, samenhangend en herkenbaar aanwezig moet zijn en wordt beschreven vanuit visie, doelen, aanbod en evaluatie. De Vreedzame School en Blink hebben een theoretisch onderbouwde, heldere visie op burgerschap en vertalen die naar de grote doelen die in de wet staan. Deze zijn in subdoelen uitgewerkt en gekoppeld aan structureel aanbod op het niveau van de school, de professional en de leerling. In het programma van de Vreedzame school zit een evaluatie-instrument, dat docenten bevraagt over de behaalde doelen bij leerlingen en de benodigde vaardigheden bij docenten. Het programma van Blink toetst kinderen periodiek. D.m.v. deze toetsen valt te zien of de kinderen de leerdoelen behaald hebben.

Hoofdstuk 7 – Professionalisering

Op Obs de Sterrensteen werken, we zoals gezegd, met een systeem van leerontwikkelgroepen (logs). Deze logs bestaan uit teamleden en kennen één cyclus van één jaar. Iedere log behandelt werkt een deel van het schooljaarplan uit. Zo behandelt de log rekenen de implementatie van de nieuwe rekenmethode en de log taal waarborgt de juiste inzet van de taalmethode door de school heen.

We beschikken over een log pedagogisch klimaat. In deze log worden afspraken die raken aan het pedagogisch klimaat in de school opgesteld. Onder deze afspraken vallen veel zaken die raken aan ons burgerschapsonderwijs. Iedere deelnemende leerkracht in deze log heeft een stem in het te ontwikkelen beleid. Dit beleid wordt vervolgens teruggekoppeld naar het team om aldaar besproken. Logs die raken aan burgerschapsvorming hebben als belangrijke missie om hun voorstellen goed te communiceren naar het team. Vervolgens is het aan team om te discussiëren over het ingebrachte onderwerp. Hierbij is het van groot belang dat het team goed kennisneemt van het te bespreken onderwerp.

Onderwerpen die in een Log aan bod kunnen komen, komen voort uit een inventarisatie van knelpunten.

Inventarisatie team

Zo zijn de zes thema's/de pijlers van de Vreedzame school in een teamvergadering besproken. Vervolgens is er een inventarisatie gemaakt op welke manier we aan deze thema's werken en hoe we dit kunnen verbeteren. Dit is weggezet in onderstaand schema.

Positieve invloed van leeftijdsgenoten		
Wat wil je graag?	Wat doen we al?	Wat moeten we niet meer doen?
<i>Leerlingen leggen de focus op de kwaliteiten van de medeleerlingen</i>	<i>Modellen gewenst gedrag</i>	<i>Niet met alle klachten direct iets doen.</i>
<i>Niveaueverschillen Cognitief/sociaal elkaar laten helpen/sturen/versterken</i>	<i>Levelwerk, groeilab, groepjes in de klas aanpassen op positieve invloeden.</i>	<i>Negatieve aanpak niet meer doen ('jij kan dit niet, jij kan dit wel').</i>
<i>Socialshuffle.nl (willekeurig indelen van groepjes)</i>		
<i>Arabisch sprekende collega</i>		
<i>Vaker een tolk inzetten</i>		
<i>Seksuele voorlichting</i>		
<i>Lichamelijke verzorging (voeding, slaap, sport)</i>		

Leerlingparticipatie		
Wat wil je graag?	Wat doen we al?	Wat moeten we niet meer doen?
<i>Leerlingenraad meer en duidelijk zichtbaar als stem van alle leerlingen</i>	<i>Leerlingenraad vergaderingen organiseren</i>	<i>Op de achtergrond houden</i>
<i>Misschien iets met commissies? Sint/plein/feestjes/etc.</i>		
<i>Communiceren van de notulen leerlingenraad</i>		<i>Niet alles accepteren en niet alles wegvegen</i>

Een positief sociaal en moreel klimaat in de klas		
Wat wil je graag?	Wat doen we al?	Wat moeten we niet meer doen?
<i>Meer correct taalgebruik</i>	<i>Positief benaderen, zoals: 'we lopen op de gang'</i>	<i>Negatief benaderen</i>
<i>Dat leerlingen zelf meer verantwoordelijkheid nemen. Niet alleen goed gedrag bij vaste leerkracht.</i>	<i>Benoemen hoe het beter kan</i>	<i>Buitensporig gedrag en taalgebruik te lang tolereren</i>
<i>Over bovenstaande ook ouders meenemen? Voorlichtingen? Invloeden van thuis op school? Algemener</i>	<i>Oudergesprekken, zorgoverleg, WIJ-team</i>	

Het vastleggen van waarden en normen en deze zeer consequent invoeren, onderhouden en naleven		
Wat wil je graag?	Wat doen we al?	Wat moeten we niet meer doen?
<i>Als team op één lijn zitten qua normen en waarden. Wat we van kinderen willen zien</i>	<i>Klassenafspraken maken</i>	
<i>Regels/afpraak duidelijker en naleven plus elkaar kunnen aanspreken</i>	<i>Er zijn al afspraken binnen team (gang, plein)</i>	<i>Klagen bij anderen, directe betrokkenen zelf aanspreken.</i>
<i>Pleinregels/afspraken voor leerlingen</i>	<i>Gangregels zijn vernieuwd. Nu pleinregels updaten?</i>	<i>Ja! (bij bovenstaande opmerking)</i>
<i>Pleinregels voor leerkrachten (wat is onze taak daar?)</i>		

<i>Te laat protocol, hoe naleven?</i>	<i>Protocol ligt eral</i>	<i>Te lief zijn, door de vingers zien.</i>
---------------------------------------	---------------------------	--

Sociale verbondenheid en de klas en school als een gemeenschap (relatie, contact)		
Wat wil je graag?	Wat doen we al?	Wat moeten we niet meer doen?
<i>Ouders hierbij betrekken</i>	<i>Verrijkte schooldag, Vreedzame school</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Luisteren naar elkaar</i> - <i>Rekening houden met elkaar/maatjes</i> - <i>Gezamenlijke regels/afspraken vaststellen</i> - <i>Nadruk op positief gedrag</i> - <i>Gewenst gedrag modellen/verwoorden</i> - <i>Verwachtingen uitspreken</i> 	<i>Te veel vrijheid na schooltijd. Onrust op de gang</i>
<i>Boven-/ondergang meer samen</i>	<i>We zijn een Vensterschool en we organiseren al buitenschoolse activiteiten</i>	
<i>Meer groepsdoorbroken werken. Parallel leeftijdsgenoten.</i>		
<i>In vrije situaties werken met verschillende leeftijdsgroepen (door elkaar). Thema's zoals bijv. seksualiteit meer bespreekbaar maken. (link! Agressie/overprikkeld door gamen)</i>		

Positieve conflictoplossing en mediatie als centraal thema		
Wat wil je graag?	Wat doen we al?	Wat moeten we niet meer doen?
<i>Dat leerlingen naar elkaar luisteren</i>	<i>Oplosplek, stappenplan Vreedzame school</i>	<i>Te veel ruimte bieden</i>
<i>Mediatie voor kinderen beter via scholing</i>	<i>Pleinhulp</i>	

Focus op: Hoe zou je dit anders kunnen doen? I.p.v. focus op straffen/wat doe je fout		
Verantwoordelijkheidsgevoel vergroten bij kinderen		

Bovenstaande opmerkingen worden verwerkt tot concrete leerdoelen die in het schooljaarplan vorm gaan krijgen.

Mocht een knelpunt geconstateerd worden, dan kan er aan een log een scholingselement worden toegevoegd. In het schoolplan staat weergegeven welke doelen we hebben over de tijdspanne van vier jaren. Deze doelen worden per jaar opgesplitst in jaardoelen in het schooljaarplan.

Onze vierjaarsdoelen zien er zo uit:

Thema strategische koers	Ambitie	Ambitie vertaald in globale jaardoelen *	Planning			
			23/24	24/25	25/26	26/27
Sociale en veilige leer werkomgeving	We leren kinderen om op een plezierige manier met elkaar om te gaan, waarbij aandacht is voor diversiteit.	Traumasensitief lesgeven (TSL) is een proces waarbij alle medewerkers van een school tegemoetkomen aan wat getraumatiseerde kinderen nodig hebben. Onze ambitie is dat over vier jaar al onze collega's kennis hebben van de praktische en theoretische principes van traumasensitief onderwijs en deze toepassen in de klas.	x			
	Goed sociaal gedrag en democratisch burgerschap is merkbaar verweven in ons dagelijks handelen en het aanbod is geïntegreerd in ons brede aanbod vanuit onze visie die is gekoppeld aan de Vreedzame school.	We hebben afspraken met sociale partners in de wijk op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (Vreedzaam Opgroeien Vinkhuizen).		x		
Sterke basis van kennis en vaardigheden	Leerlingen beschikken over een sterke basis aan kennis vaardigheden die aansluiten op het vervolgonderwijs	Het percentage leerlingen dat op de basisvakken (lezen, rekenen en begrijpend lezen) een 1f/2f/3 score behaalt is gelijk aan of hoger dan scholen met een gelijke weging.	x			
		Leerkrachten op Obs de Sterrensteen beschikken over voldoende kennis en praktische vaardigheden om NT2 leerlingen goed te bedienen.		x		
		Leerkrachten beschikken over voldoende vaardigheden om adaptief rekenonderwijs te bieden en hebben ruim voldoende kennis van de verschillende leerlijnen.	x			
Benutten van talenten	Leerlingen onderzoeken en ontwikkelen hun talenten.	Via het programma van de Verrijkte Schooldag krijgen leerlingen de kans om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Waar mogelijk betrekken we ouders bij de workshops.			x	x
	We benutten de talenten van ouders.	We professionaliseren onze leerontwikkelgroepen (Logs). We zijn een professionele leergemeenschap.		x		
	We creëren ontwikkelingsmogelijkheden voor onze werknemers.	Taal- en rekencoördinatoren krijgen tijd en middelen om de kwaliteit van taal- en rekenonderwijs te waarborgen.	x			
		De samenwerking tussen de verschillende clusters wordt gestroomlijnd.	x			
Duurzamer in 2027	We dragen duurzaamheid uit in ons handelen. We zorgen voor een gezonde werksfeer en een vitale school.	Onze leerlingen hebben kennis van een gezonde leefstijl en dragen deze uit.			x	
		Op onze school is merkbaar dat kinderen weten wat het betekent om respectvol en zorgvuldig met de omgeving om te gaan.	x	x	x	x
		Leerkrachten voelen zich gezien en gewaardeerd	x	x	x	x
Ouderbetrokkenheid	Ouders zijn actief betrokken bij het leerproces van hun kind.	We beschikken over een goed functionerende OR.			x	
	Ouders zijn actief betrokken in de school.	Ouders worden door middel van laagdrempelige activiteiten uitgenodigd om te participeren in de school.	x	x	x	x

Hier valt op dat een aantal thema's raakt aan burgerschapsonderwijs. Te denken valt aan het thema 'duurzamer in 2027' en 'ouderbetrokkenheid'.

Maar ook het benutten van talenten heeft veel te maken met visie op mens en maatschappij.

We werken deze globale doelen uit in kleinere doelen. Deze kleinere doelen worden in het schooljaarplan opgenomen en meestal door een log uitgewerkt in concrete acties en leerpunten voor collega's. Dit concretiseren van leerpunten kan gepaard gaan met teamscholing en/of collegiale consultatie.

Hoofdstuk 8 – Kwaliteitszorg

In onze school wordt periodiek teruggeblikt op onderwerpen die raken aan burgerschap. Zo voeren leerkrachten twee keer per jaar een voortgangsgesprek met de directeur. In dit gesprek wordt onder andere de kwaliteit van het onderwijs en de vaardigheden van de leerkracht besproken. Thema's rondom burgerschapsvormingen komen dan ook aan bod. Ook worden door de intern begeleiders klassengesprekken gevoerd. Vanuit deze klassengesprekken komen vaak thema's aan bod die een directe verbinding hebben met burgerschapsvorming.

De Sterrensteen werkt met een schoolplan; in dit schoolplan zijn vierjaarsdoelen geformuleerd. Het wegzetten van deze doelen gebeurt door middel van jaarplannen. Deze jaarplannen beschrijven hoe per schooljaar bepaalde onderwerpen aan bod komen. Hierin komen ook onderwerpen aan bod die passen bij burgerschapsvorming.

De jaardoelen worden geëvalueerd in het schooljaarverslag. Deze wordt aan het begin van ieder schooljaar gepubliceerd.

Op teamniveau zijn afspraken gemaakt over hoe goed onderwijs eruit ziet. De didactische principes van Rosenshine en het directe instructiemodel zijn hier de basis voor. Hier wordt regelmatig over gesproken en in klassenbezoeken komt dit onderdeel altijd terug. Zo leggen we een didactische basis voor goed onderwijs.

Vervolgens komt, door middel van de methode Vreedzame school, de invulling van burgerschapsonderwijs aan bod. Iedere leerkracht is verantwoordelijk voor het inplannen, het geven en het evalueren van deze lessen. In samenspraak met de gedragscoördinator en de interne begeleider kunnen geconstateerde moeilijkheden bij leerlingen aangepakt worden.

Op De Sterrensteen bestaat een klimaat waarin we eerlijk- en openheid stimuleren. Uit het afgelopen medewerkerstevredenheidsonderzoek is gebleken dat leerkrachten het onderwerp informatievoorziening met een 7,9 beoordelen. De samenwerking in de bouw wordt met een 8,3 beoordeeld en open communicatie wordt met een 7,4 beoordeeld. Deze scores geven aan dat er omtrent het thema open klimaat er op zijn minst ruim voldoende wordt gescoord. We werken toe naar een klimaat waarin we elkaar kunnen aanspreken op ieders handelen op een manier die constructief en opbouwend is. De schoolleider heeft hierin een voorbeeldfunctie en ook een controlerende functie. Hij kan gesprekken over dit onderwerp faciliteren.

Hoofdstuk 9 – Verbinding

Obs de Sterrensteen heeft als doel om een verbindend element in de wijk te zijn. We zetten de volgende stappen om deze verbinding tot stand te brengen:

- We beschikken over een **brugfunctionaris**; het is haar taak om met ouders in contact te staan, maar ook met maatschappelijke partners en partijen die kansengelijkheid promoten (Jeugdeducatiefonds, stichting Leergeld, Volwassenfonds, stichting Present, Saaksumborg en een samenwerking met de Odd fellows)
- We nemen deel aan **wijkoverleggen**; samen met partners uit de wijk nemen we deel aan deze bijeenkomsten met als doel een pedagogisch wijkplan op te stellen. Zo stemmen we onze burgerschapsonderwijs af met elkaar.
- We faciliteren sport- en buitenschoolse activiteiten middels gemeenteprogramma's zoals de **Verrijkte schooldag** en **B-slim**. B-Slim organiseert sportactiviteiten in de wijk en de Verrijkte schooldag verzorgt buitenschoolse activiteiten in ons gebouw. Kinderen van De Sterrensteen kunnen hier kosteloos aan meedoen.
- Onze leerlingen aan de bovenbouw nemen deel aan maatschappelijke **stages**, maar we bieden ook ruimte aan **stagiaires** om in onze school te leren voor hun beroep van de toekomst.
- We organiseren **inloopochtenden** en **ouderavonden** voor onze ouders, zodat we het contact over de voortgang van het onderwijs van kinderen warm houden.
- We stellen ons gebouw beschikbaar voor **gemeentelijke activiteiten**, zoals projecten rondom gezonde voeding, de week van het geld, etc.
- We staan in goed contact met de **kinderopvang**, zodat kinderen vanuit de voorschoolse opvang een vloeiende overgang naar het basisonderwijs genieten. Een goed voorbeeld hiervan is de peuter/kleutergroep. Deze groep bestaat uit driejarige kinderen van de voorschoolse opvang, gecombineerd met een aantal kleuters vanuit groep 1.
- We maken deel uit van de stichting **Openbaar Onderwijs Groningen**. Binnen onze stichting delen we kennis, stemmen we ons onderwijs af en maken we gebruik van elkaars faciliteiten.
- Onze school beschikt over een **ouderraad** en een **medezeggenschapsraad**. Via o.a. deze organen leggen we verantwoording af en staan we in contact met onze ouders.
- We publiceren jaarlijks een **schoolgids**, waarin we onze praktische en ideologische standpunten uiteenzetten.

- We hebben een **verkeersplan** geschreven waarin we noemen hoe we willen dat onze leerlingen en ouders zich gedragen in het verkeer.

Aandachtspunten

Onze school heeft het burgerschapsonderwijs afgestemd op onze maatschappelijke omgeving. Denk daarbij ook aan de plannen die op wijkniveau zijn gemaakt, benoem deze ook.

- Onze school werkt, waar dat zinvol is, samen met ouders en maatschappelijke partners.
- Ons onderwijs is afgestemd op onze maatschappelijke omgeving, en past bij wat daar nodig is.
- Onze school is duidelijk over wat we willen, doen en bereiken. Ons onderwijs en de resultaten daarvan zijn inzichtelijk voor de buitenwereld. We leggen verantwoording af: we zijn 'transparant'.
- Onze school overlegt met andere scholen en opvang, onder meer over de afstemming van het onderwijs, over de overdracht van leerlingen, over wat nodig is in onze omgeving, en over de (gezamenlijke) invulling van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid